

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ
кафедра мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. ректора, д.ю.н., проф.

А.Ф. Крижановський

2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

Галузь 07 – Управління та адміністрування

(шифр і назва напряму підготовки)

Спеціальність: 073 – «Менеджмент»

(шифр і назва спеціальності)

Назва освітньої програми: Менеджмент

Інститут права, економіки та міжнародних відносин

(назва інституту, факультету)

Ступінь вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень):

третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти: Доктор філософії (PhD)

ОДЕСА
2017 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти: Доктор філософії (PhD) за спеціальністю 073 – «Менеджмент».

Розробник: доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін
Кандидат філософських наук, доцент М.О. Кравчик

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від 29.08.2017 р.

Завідувач кафедри А.П. Овчиннікова

«29» серпня 2017 р.

Гарант освітньої програми проф. А. Г. Гончарук
«29» 08 2017 року

Схвалено Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету

Протокол № 2 від 29.09.2017 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	<u>Галузь знань:</u> 07 – Управління та адміністрування (шифр і назва)	Обов’язкова	
Модулів – 2	<u>Спеціальність:</u> 073 – «Менеджмент»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>реферат</i> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й, 2-й	1-й, 2-й
Тижневих годин - для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи – 2 ; - для заочної форми навчання: аудиторних – 0,5 самостійної роботи – 3,5 .	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії (PhD)	Лекції	
		40 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	4 год.
		Лабораторні	
		немає	
		Самостійна робота	
		60 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання: <i>реферат</i>	
		Вид контролю: іспит	

Філософські знання необхідні фахівцям будь-якого профілю, вони покликані розвинути загальнотеоретичну та методологічну культуру науковця, виробити в нього потребу й бажання логічно мислити, формувати вміння вибірково ставитися до всезростаючого обсягу наукової інформації. Оволодіння філософськими поняттями пов'язано з переборюванням догматичних методів мислення, удосконаленням творчих здібностей, потрібних для становлення особи як науковця, викладача, вихователя молоді.

Відповідно до вимог програми з філософії передбачено такі форми роботи як читання лекцій, самостійне ознайомлення з першоджерелами, філософською літературою, підготовка до семінарів, написання та захист рефератів, здача заліку та іспиту.

До іспиту допускаються ті здобувачі, які прослухали курс лекцій, приймали участь в семінарах і отримали оцінки, здали залік, написали реферат, захистили його та одержали позитивну оцінку.

Мета. Курс «Філософія» для здобувачів наукового ступеня доктора наук повинен забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення світу, сприяти формуванню високої світоглядно-методологічної культури, сприяти розвитку теоретичних настанов щодо інтеграції наукового знання, формуванню універсалізму дослідника, що працює в сучасних міждисциплінарних наукових галузях.

Виходячи з цього, **завданнями** курсу є:

- знайомство аспірантів з фундаментальними складовими історії та філософії науки;
- історією виникнення та розвитку наукових програм в контексті розвитку культури і філософії;
- структурою наукового знання і динамікою його розвитку;
- факторами соціокультурної детермінації пізнання, науковою етикою;
- специфікою дисциплінарних і міждисциплінарних досліджень;
- стратегіями наукового пошуку і наукового дослідження на сучасному етапі розвитку науки.

Мова навчання – українська.

2. Вимоги до результатів навчання та компетенції, які планується сформувати

У процесі реалізації програми дисципліни «Філософія» формуються наступні компетентності із передбачених освітньо-науковою програмою:

Загальні компетентності

ЗК-1. Навички критичного та аналітичного мислення: виявлення важливих питань, розробки плану дослідження, інтерпретації та аналізу даних.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК-1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у галузі управління і адміністрування та/або дослідницької діяльності.

ФК-3. Здатність до вирішення наукових проблем та завдань у галузі управління і адміністрування.

ФК-6. Здатність формувати та обґрунтовувати гіпотези на основі теоретико-методологічного аналізу у галузі управління і адміністрування.

ФК-7. Здатність формувати та обґрунтовувати гіпотези на основі теоретико-методологічного аналізу у галузі управління і адміністрування.

Навчальна дисципліна «Філософія» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньо-науковою програмою:

ПРН-11. Переосмислювати наявне та створювати нове цілісне уявлення, пропонувати та обґрунтовувати гіпотези на основі теоретико-методологічного аналізу з предметної сфери наукового дослідження.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Вступ. Філософські та загальнотеоретичні проблеми науки. Наука і культура.

Зміст теми. Філософія та наука. Співвідношення та взаємозв'язок філософії та науки. Функції та роль філософії в науковому пізнанні. Наукова картина світу та етапи її розвитку: докласичний, класичний, некласичний та постнекласичний етап.

Різноманіття форм знання. Поняття «знання». Співвідношення знання і інформації. Проблема класифікації форм знання. Соціокультурне знання. Буденне знання. Міфологічне знання. Релігійне знання. Художньо-образна форма знання. Особистісне знання.

Пізнання як предмет філософського аналізу. Гносеологія та епістемологія. Джерела пізнання. Сенсуалізм і раціоналізм. Можливості і межі пізнання. Інтерпретація. Творчість. Форми наукового пізнання: проблема, факт, гіпотеза, теорія, науково-дослідницька програма. Роль інформаційних технологій в сучасній науці. Особливості комп'ютеризації наукового пізнання.

Аксіологічні проблеми науки. Пізнання і цінності. Проблема співвідношення істинності та цінності. Ціннісні орієнтації вченого: різноманіття особистісних мотивацій і ціннісних орієнтацій. Естетичні критерії наукового пошуку. Свобода наукового пошуку і соціальна відповідальність вченого. Етика науки.

Взаємозв'язок науки і культури. Форми соціокультурної обумовленості наукового пізнання. Наука в загальному культурному проекті.

Тема 2. Загальнотеоретичні та методологічні основи наукового пошуку.

Пізнання як предмет філософського аналізу. Джерела пізнання. Чуттєвий досвід і раціональне мислення: їх основні форми та способи взаємодії. Сенсуалізм і раціоналізм. Джерела пізнання. Сенсуалізм і раціоналізм. Можливості і межі пізнання.

Особливості наукового пізнання. Критерії науковості. Особливості мови науки. Наука як діяльність з виробництва знань. Особливості науки як системи знань. Критерії науковості. Проблема демаркації.

Загальнонаукові принципи та методи наукового дослідження. Методи і форми наукового пізнання. Поняття методу і методології наукового пізнання. Загально-логічні методи: аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання. Методи емпіричного рівня пізнання: спостереження, експеримент. Методи теоретичного пізнання. Дескриптивний метод. Дефініція як методологічна операція. Основні форми наукового пізнання. Проблема. Факт. Гіпотеза. Теорія. Концепція.

Понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження. Слово. Поняття. Термін. Наукова категорія.

ТЕМА 3. Антична філософія: зародження принципів раціонального пізнання. Схоластична методологія Середньовіччя.

Зміст теми. Деміфологізація і раціоналізація мислення у Давній Греції. Головні категорії античного мислення: Космос, Фюзис, Логос, Ейдос, Етос. Філософування і антична протонаука. Мілетська школа: уявлення про Архе. Зародження математичної раціоналізації в філософії Піфагора. Поняття Логосу у Геракліта Ефеського та його значення для раціоналізації мислення. Співвідношення буття та істинного мислення в філософії Парменіда. Апорії Зенона як приклад доктринального та аргументованого мислення. Теорія пізнання в атомістичній філософії

Демокріта. Релятивізм, конвенціоналізм та агностицизм у софістів. Майєвтика, діалектика, іронія Сократа як шляхи пошуку істини. Метод пізнання Платона. Аристотель як систематизатор античної науки. Логіка і епістемологія Аристотеля. Розробка методів науково-емпіричного дослідження в філософії Аристотеля.

Логіко-епістемологічна проблематика у пізній грецькій та римській філософії. Заперечення поняття у кінізмі. Епікуреїзм: фізика, логіка, етика. Стоїцизм: класифікація наук, логіка, етика. Скептицизм: поняття «епохе» та «тропи проти догматиків». Неоплатонізм і теоретична думка раннього середньовіччя.

Особливості методу схоластичної філософії: діалектика, логіка, екзегетика. Співвідношення віри і розуму як одна з головних проблем схоластики. Іоанн Скотт Еріугена про розум і одкровення. Ансельм Кентерберійський та його докази буття Бога. Екзегетика, діалектика та концептуалізм П'єра Абеляра. Спор про універсалиї: реалізм, номіналізм, концептуалізм. Фома Аквінський про гармонію віри та розуму. Гносеологія томізму. Номіналізм Вільяма Оккама. «Бритва Оккама». Дунс Скот про розмежування філософії і теології. Вплив схоластичної філософії на подальший розвиток європейської теоретичної думки.

ТЕМА 4. Філософія Нового часу: створення методології наукового пізнання.

Зміст теми. Копернік, Браге, Кеплер, Галілей: початок наукової революції. Загальна характеристика експериментальної науки Нового часу. Філософське значення творчості Ісаака Ньютона. Емпіризм і раціоналізм як напрямки в теорії пізнання Нового часу. Френсіс Бекон та принципи експериментального природознавства. Раціоналізм Декарта та правила наукового методу. Вчення про пізнання Бенедикта Спінози. Метафізика і гносеологія Готфріда Лейбніца. Номіналізм, конвенціоналізм та сенсуалізм Томаса Гобса. Епістемологія і критики пізнання Джона Локка. Ідеалістичний емпіризм у вченні Джорджа Берклі. Агностицизм Девіда Юма.

Значення ідей Нового часу для подальшого розвитку науки.

ТЕМА 5. Німецька філософія як завершальний етап становлення класичної методології.

Зміст теми. Загальні риси класичної німецької філософії. Трансцендентальна філософія Іммануїла Канта: метафізика і наука. І.Кант про чуттєве споглядання і категорії розуму. Агностицизм І.Канта: паралогізми і антиномії чистого розуму. «Науковчення» та ідеалістичне пояснення пізнання у Йогана Готліба Фіхте. Натурфілософія і вчення про пізнання Ф.Шеллінга. Філософія духа, логіка і діалектика Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля. Феноменологія духа Г.В.Ф.Гегеля: свідомість, самосвідомість, розум. Наука логіки Г.В.Ф.Гегеля: буття, сутність, поняття. Раціоналістичний оптимізм філософії Гегеля та її вплив на розвиток світових філософських систем. Антропологічний матеріалізм та критика релігійної свідомості Людвіга Фейєрбаха. Історичне значення німецької класичної філософії.

Діалектичний матеріалізм К.Маркса як остання спроба створення універсальної методології.

ТЕМА 6. Некласична наука: особливості картини світу, гносеологія, методологія.

Зміст теми. Вплив відкриттів в галузі природничих наук на формування некласичної картини світу (Ч. Дарвін, Д. Максвелл, М. Планк, А. Ейнштейн, Н. Бор, Д. Чедвік та інші).

Поняття некласики. Некласична картина світу та її основні характеристики. Некласична онтологія. Некласична культура мислення. Некласична наука. Антифундаменталістська та

антиуніверсалістська методологічна програма. Криза очевидності. Конструктивізм як характерна риса неklasичної науки. Зміна критеріїв науковості.

Соціокультурна обумовленість епістемологічних практик.

Неklasичний тип наукової раціональності. Релятивізація основ класичного пізнання. Соціокультурна обумовленість епістемологічних практик. Значимість суб'єктної складової наукового пошуку. Ірраціоналізм як альтернатива раціональності та класичній логіці. Перегляд суб'єкт-об'єктних відносин в гносеології та методології.

ТЕМА 7. Становлення та проблеми методології суспільних та гуманітарних наук.

Зміст теми. О. Конт та становлення соціології як науки про суспільство; Е. Дюркгейм: перегляд позитивного методу; Г. Зиммель: методологічне значення поняття «взаємодія»; суспільство як «соціальна тканина»; М. Вебер: розуміюча соціологія; методологічне значення поняття «ідеальний тип»; значення ціннісних установок дослідника при вивченні суспільних явищ; Т. Парсонс: структурно-функціональний підхід при вивченні соціального; Ю. Габермас та спроба перегляду класичної раціональності; поняття «інструментального» та «комунікативного» розуму; інтерсуб'єктивна, процедурна раціональність та аргументація. Н. Луман та новий етап системного аналізу при вивченні суспільства; поняття аутопойєсиса соціальної системи.

Становлення проблематики гуманітарного пізнання. Д. Віко: переосмислення суб'єкт-об'єктних відносин в гуманітарному знанні. І. Гердер як представник нової історичної свідомості. Ф. Шлейєрмахер: текст і мистецтво його інтерпретації як базова пізнавальна процедура гуманітарних наук. Баденська школа неокантіанства і проблема захисту науковості гуманітарного знання (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт). Номотетичні та ідеографічні науки. Роль цінності та оцінки в гуманітарних науках. Е. Касієр: поняття «символічна форма»; символ як апіорна форма свідомості. Становлення герменевтики як теорії інтерпретації. Філософія діалогу як філософія зустрічі.

Тема 8. Філософія науки як науковий напрямок та його розвиток в XIX – першій половині XX ст.

Зміст теми. Формування та розвиток позитивізму як відмова від умоглядності натурфілософських поглядів на світ. Співвідношення науки та філософії згідно позитивістському методу. Закон «трьох стадій» О. Конта. «Позитивна» методологія.

Особливості методологічного підходу емпіріокритицизму (махізму). Неопозитивісти та їх розуміння завдань філософії. Програма очищення мови науки. Принцип верифікації знання. Постпозитивізм як критичний раціоналізм.

Прагматизм: Ч. Пірс, У. Джеймс, Дж. Дьюї, Дж. Г. Мид. Методологічні установки прагматизму.

Е. Гуссерль як засновник феноменології. Критика класичного раціоналізму. Значимість загальнокультурного сенсу науки та наукової діяльності. Поняття «життєвий світ». Лозунг «Назад, до самих речей!». Поняття «феноменологічна редукція» та «епохе». Поняття «інтерсуб'єктивність». Значення ідей Е. Гуссерля для подальшого розвитку філософії та науки.

Тема 9. Філософія науки в другій половині XX ст.

Зміст теми. Постпозитивізм як реакція на вузький емпіризм позитивізму та неопозитивізму. К. Поппер: принцип фальсифікації знання; органічний зв'язок теоретичного та емпіричного рівня наукового знання.

Аналітична філософія та її основні напрями. Г. Фреге: розрізнення між смислом та значенням. Дж. Мур: метод смислового значення мови. Б. Рассел: види знань; метод «логічного аналізу». Логіко-філософська концепція Л. Вітгенштейна: два етапи творчості; «Логіко-філософський трактат» - модель «мова – логіка – реальність»; розуміння, роль та значення філософії; «Філософські дослідження» - мовні акти та дійсність; метод мовних ігор.

Антипозитивістський напрямок філософії науки. О. Койре та його ідея не кумулятивного розвитку науки. І. Лакатос: методологія дослідницьких програм. Т. Кун: парадигмальний розвиток науки. Ст. Тулмін: еволюція матриці розуміння. Дж. Холтон: тематичний аналіз науки. П. Фейєрабенд: методологічний анархізм.

Тема 10. Філософія постмодернізму. Постнекласика.

Зміст теми. Принцип «Іншого» як умовне позначення практик існування та взаємодії в постмодерністський період. Вихід за межі особистісного досвіду та індивідуальної суб'єктивності як логіко-методологічна проблема.

Основні поняття філософії постмодернізму: постметафізичне мислення, постмодерністська чутливість, смерть суб'єкта, смерть автора, інший, метанаррація, логоцентризм, дискурс, пустий знак, різом, симулякр, воскресіння суб'єкта, хаосмос, складка.

Структуралізм та постструктуралізм: пізнавальні практики та основні категоріальні елементи. К. Леві-Стросс як засновник нової філософської концепції, увага до мови, текстів та їх структур, людських відносин, форм і типів суспільної свідомості. Ж. Дерріда: деконструкція як поняття і як метод. М. Фуко: метод археології, генеалогія, дискурс. Ж. Дельоз: зв'язок теорії мислення з теорією бажань; випадковий характер суб'єктивності, антидіалектика та антигегельянство. Структурний психоаналіз Ж. Лакана.

Синергетика як метод та нова наукова парадигма. Самоорганізація складної системи / середовища різної природи. Нелінійність. Соціальна нелінійність. Нелінійне середовище. Нелінійне мислення. Зв'язок процесу глобальної революції з екологією, економікою і соціально-гуманітарними науками. Зміна поглядів на роль випадковості. Синергетика Г. Хакена: параметри порядку, кругова причинність. Режими з загостренням С. Курдюмова. Психосинергетика та її місце в постнекласиці.

Наука в суспільстві, що рухається до сталого розвитку. Поняття “сталий розвиток”. Основні підходи до тлумачення сталого розвитку. Основні принципи сталого розвитку. Проблемне поле досліджень в річці сталого розвитку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Вступ. Філософські та загальнотеоретичні проблеми науки. Наука і культура.	12	4	2			6	12	2				10
Тема 2. Загальнотеоретичні та методологічні основи наукового пошуку.	12	4	2			6	12	2				10
Тема 3. Антична філософія: зародження принципів раціонального пізнання. Схоластична методологія Середньовіччя.	12	4	2			6	12					12
Тема 4. Філософія Нового часу: створення методології наукового пізнання.	12	4	2			6	12					12
Тема 5. Німецька філософія як завершальний етап становлення класичної методології.	12	4	2			6	12		2			10
Тема 6. Некласична наука: особливості картини світу, гносеологія, методологія.	12	4	2			6	12					12
Тема 7. Становлення та проблеми методології суспільних та гуманітарних наук.	12	4	2			6	12	2				10
Тема 8. Філософія науки як науковий напрямок та його розвиток в XIX – першій половині XX ст.	12	4	2			6	12	2				10
Тема 9. Філософія науки в другій половині XX ст.	12	4	2			6	12		2			10
Тема 10. Філософія постмодернізму. Постнекласика.	12	4	2			6	12					12
Усього годин	120	40	20			60	120	8	4			108
Модуль 2												
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	
Усього годин	120	40	20			60	120	8	4			108

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми семінару	Кількість годин Денна/заочна
1.	Наукова картина світу та етапи її розвитку.	2/0
2.	Особливості наукового пізнання.	2/0
3.	Логіко-епістемологічна проблематика у пізній грецькій та римській філософії	2/0
4.	Раціоналізм Декарта та правила наукового методу.	2/0
5.	Залікове заняття.	2/2
6.	Основні напрями філософії XIX - першої половини XX ст. та їх методологічні підходи.	2/0
7.	Методи комунікативної філософії.	2/0
8.	Доповіді за темами рефератів та їх обговорення.	2/0
9.	Доповіді за темами рефератів та їх обговорення.	2/2
10.	Доповіді за темами рефератів та їх обговорення.	2/0
	Разом	20/4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин Денна/ заочна
1.	Тема 1. Філософські проблеми науки. Наука і культура. 1. Співвідношення та взаємозв'язок філософії та науки. 2. Проблема співвідношення істинності та цінності. 3. Свобода наукового пошуку і соціальна відповідальність вченого. 4. Соціокультурна обумовленість наукового пізнання. 5. Наука в загальному культурному проекті.	6/10
2.	Тема 2. Загальнотеоретичні та методологічні основи наукового пошуку. 1. Пізнання як предмет філософського аналізу. 2. Особливості наукового пізнання. Критерії науковості. Емпіричний та теоретичний рівень пізнання. 3. Загальнонаукові принципи та методи наукового дослідження.	6/10

3.	Тема 3. Антична філософія: зародження принципів раціонального пізнання. Схоластична методологія Середньовіччя. 1. Раціоналізація мислення у Давній Греції. Зародження протонаукового мислення в філософії досократиків (Геракліт, Піфагор, Зенон, Демокріт). 2. Особливості методу схоластичної філософії: діалектика, логіка, екзегетика. Гносеологія томізму. 3. Подальший вплив філософії античності та середньовіччя на розвиток наукової думки..	6/12
4.	Тема 4. Філософія Нового часу: створення методології наукового пізнання. 1. Початок наукової революції (праці М. Коперніка, Т. Браге, Й. Кеплера, Г. Галілея). Загальна характеристика експериментальної науки Нового часу. Філософське значення творчості Ісаака Ньютона. Формування механістичної картини світу. 2. Емпіризм і раціоналізм як напрямки в теорії пізнання Нового часу. Френсіс Бекон та принципи експериментального природознавства. 3. Основні методологічні підходи в філософії Нового часу: математизація знання, номіналізм, конвенціоналізм, сенсуалізм, ідеалістичний емпіризм, агностицизм, скептицизм.	6/12
5.	Тема 5. Німецька філософія як завершальний етап становлення класичної методології. 1. «Науковчення» та ідеалістичне пояснення пізнання у Йогана Готліба Фіхте. 2. Натурфілософія і вчення про пізнання Ф.Шеллінга. 3. Антропологічний матеріалізм та критика релігійної свідомості Людвіга Фейєрбаха. 4. Діалектичний матеріалізм К.Маркса як остання спроба створення універсальної методології.	6/10
6.	Тема 6. Некласична наука: особливості картини світу, гносеологія, методологія. 1. Некласична наука. Антифундаменталістська та антиуніверсалістська методологічна програма. Криза очевидності. 2. Конструктивізм як характерна риса неklasичної науки. Зміна критеріїв науковості. 4. Соціокультурна обумовленість епістемологічних практик.	6/12
7.	Тема 7. Становлення та проблеми методології суспільних та гуманітарних наук. 1. Становлення проблематики гуманітарного пізнання. 2. Поняття «символічна форма»; символ як апріорна форма свідомості.	6/10

	3. Становлення герменевтики як теорії інтерпретації. 4. Філософія діалогу.	
8.	Тема 8. Філософія науки як науковий напрямок та його розвиток в XIX – першій половині XX ст. 1. Прагматизм: Ч. Пірс, У. Джеймс, Дж. Дьюї, Дж. Г. Мид. Методологічні установки прагматизму. 2. Е. Гуссерль як засновник феноменології. Поняття «феноменологічна редукція» та «епохе». Значення феноменології для подальшого розвитку філософії та науки.	6/10
9.	Тема 9. Філософія науки в другій половині XX ст. 1. Постпозитивізм як реакція на вузький емпіризм позитивізму та неопозитивізму. 2. Принцип фальсифікації знання.	6/10
10.	Тема 10. Філософія постмодернізму. Постнекласика. 1. Структуралізм та постструктуралізм: пізнавальні практики та основні категоріальні елементи. 2. Синергетика як метод та наукова парадигма. 3. Наука в суспільстві, що рухається до сталого розвитку.	6/12
	Разом	60/108

7. Індивідуальні завдання

Теми рефератів*:

1. Філософія як форма людського самовизначення в світі.
2. Відношення “людина–світ” як предметне поле філософії.
3. Філософія в системі духовної культури.
4. Філософія і право.
5. Філософія мови: актуальні проблеми.
6. Проблема співвідношення філософії і науки в сучасних філософських системах.
7. Наука як об’єкт філософського дослідження.
8. Соціокультурні фактори розвитку науки.
9. Аксиологічні проблеми науки.
10. Етика та праксеологія науки.
11. Свобода наукового пошуку та соціальна відповідальність науковця.
12. Наука як соціокультурний феномен.
13. Наукове знання як система, його особливості і структура.
14. Наука і мораль.
15. Зародження і розвиток класичної науки.
16. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання.

17. Функції філософії в науковому пізнанні.
18. Наукова картина світу та її еволюція.
19. Гносеологічні аспекти досократичних шкіл античної філософії.
20. Теорія пізнання класичного періоду античної філософії.
21. Логіко-епістемологічна проблематика у пізній грецькій та римській філософії.
22. Особливості методу схоластичної філософії: діалектика, логіка, екзегетика.
23. Співвідношення віри і розуму як одна з головних проблем схоластики.
24. Ансельм Кентерберійський та його докази буття Бога.
25. Схоластичний спор про універсалії: реалізм, номіналізм, концептуалізм.
26. Фома Аквінський про гармонію віри та розуму.
27. Вплив схоластичної філософії на подальший розвиток європейської теоретичної думки.
28. Загальна характеристика експериментальної науки Нового часу.
29. Коперник, Браге, Кеплер, Галілей: початок наукової революції.
30. Філософське значення творчості Ісаака Ньютона та її вплив на наукову парадигму Нового часу.
31. Емпіризм в теорії пізнання Нового часу (Ф.Бекон, Т.Гоббс, Дж.Локк).
32. Раціоналізм як напрямок в теорії пізнання Нового часу.
33. Суб'єктивний ідеалізм та агностицизм як напрямки в філософії Нового часу.
34. Трансцендентальна філософія Іммануїла Канта: метафізика і наука.
35. «Науковчення» та ідеалістичне пояснення пізнання у Йогана Готліба Фіхте.
36. Філософія духа, логіка і діалектика Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля.
37. Раціоналістичний оптимізм філософії Гегеля та її вплив на розвиток світових філософських систем.
38. Антропологічний матеріалізм та критика релігійної свідомості Людвіга Фейєрбаха.
39. Історичне значення німецької класичної філософії.
40. Теоретичні передумови марксистської філософії.
41. Діалектика абстрактного і конкретного, історичного і логічного у марксистській теорії пізнання.
42. Основне питання філософії та проблеми його вирішення.
43. Суспільне буття та суспільна свідомість, їх співвідношення і форми.
44. Зв'язок пізнання з предметно-практичною діяльністю людини і суспільства.
45. Діалектико-матеріалістичне розуміння історії.
46. Концепція “феноменологічної філософії науки” Е.Гуссерля.
47. Радикальний феноменалізм Е.Маха.
48. Філософія науки А. Пуанкаре.
49. Об'єктивність, ціннісні судження та вибір теорії у Т.Куна.
50. Концепція науки К.Поппера як переломний пункт в розвитку позитивізму.

51. Натуралістична концепція філософії науки У. Куайна.
52. Людина як природний і культурний феномен.
53. Соціальний простір і час.
54. Феномен несвідомого, його природа і функції.
55. Детермінізм та індетермінізм як філософські концепції.
56. Пізнання як творчість.
57. Раціональні і нераціональні форми пізнання.
58. Концепція “відкритого суспільства” К. Поппера.
59. Суттєві риси інформаційного суспільства.
60. Концепції громадянського суспільства: ідейні витoki і основні етапи формування.
61. Філософські проблеми взаємодії суспільства і природи.
62. Екологічні проблеми сьогодення.
63. Парадокси і наслідки сучасної технологічної революції.
64. “Ідея права” в контексті неоканітанства та неогегельянства.
65. Відповідальність як філософська та юридична проблеми.
66. Природа влади в соціально-філософській традиції.
67. Особливості науки постнекласичного етапу: як пізнавальної діяльності, як системи знань, як культурного феномена, як соціального інституту.
68. Питання етики в постнекласичній науці.
69. Чоловекомерність культури - філософсько-методологічний аспект.
70. Наукова картина світу як складова основ наукового пізнання в кінці ХХ. - поч. ХХІ ст.
71. Ідеали і норми наукового дослідження і їх трансформація до початку ХХІ ст.
72. Глобальні наукові революції і зміна історичних типів наукової раціональності: від класичної до некласичної і постнекласичної.
73. Філософські підстави наукових картин світу: системність, цілісність, складність, нелінійність - як способи розуміння єдності багатовимірності в світі.
74. Синергетика як нове світобачення.
75. Філософські основи наукових картин світу - причинність і детермінізм, простір і час.
76. Зміна підстав розуміння реальності: від незмінності до еволюціонізму.
77. Співвідношення суб'єкта та об'єкта наукового пізнання в класичному, некласичної і постнекласичної типах наукової раціональності.
78. Методологічні проблеми нелінійного природознавства як феномена постнекласичної науки.
79. Концептуальні аспекти психосинергетики і її місце в постнекласіке.

80. Філософські та методологічні аспекти теорії дисипативних структур і теорія зміни І. Пригожина.
81. Методологічні проблеми соціальної нелінійності.
82. Наука і освіта в інформаційному суспільстві: комунікативна природа «суспільства знання».
83. Тенденції розвитку епістемології соціального і гуманітарного знання.
84. Проблема методологічного апарату і співвідношення різних типів наукового знання.
85. Стратегії людської діяльності в умовах мультикультурності «очима»
86. постнекласіки.
87. Постнекласіка: філософія, наука, культура.

* Теми носять рекомендаційний характер, здобувач може взяти іншу тему, попередньо проконсультувавшись з викладачем філософії.

8. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання успішності навчання здобувачів наукового ступеню доктора філософії здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно в національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС – A, B, C, D, E, FX, F).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії здають семестровий залік в першому семестрі. Залік отримують ті здобувачі, які на заліковому занятті зробили доповідь та оформили її письмово згідно вимогам. На заліку підсумовуються результати роботи здобувача за перший семестр.

Здобувачі здають іспит з філософії, на якому оцінюються їх досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньо-науковою програмою за спеціальністю 073 - Менеджмент. До іспиту допускаються ті здобувачі, які прослухали курс лекцій та отримали відповідну кількість балів за всі передбачені програмою види роботи, здали залік за перший семестр. В іспит входять 90 питань за усіма 10 темами курсу, які поділені на екзаменаційні білети по 3 питання у кожному. За кожну правильну відповідь за кожним питанням білету здобувач отримує максимально до 10 балів.

9. Рекомендована література

Основна

1. Добронравова І., Сідоренко Л. Філософія та методологія науки: Підручник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 223 с.
2. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
3. Починок Б. В., Починок В. Б. Вступ до філософії гуманітарних наук : підручник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2012. 384 с.
4. Семенюк, Е. Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
5. Філософія: навчальний посібник / за ред. І. Ф. Надольного. Київ: Вікар, 1997. 584 с.
6. Штанько В.И. Философия и методология науки: учебное пособие для аспирантов и магистрантов естественнонаучных и технических вузов. Харьков: ХНУРЭ, 2002. 292 с.

Допоміжна:

1. Аристотель. Сочинения в 4-х томах. Т.1. Ред. В. Ф. Асмус. Москва: Мысль, 1976. 550 с.
2. Афанасьев О. Гуманітарні парадигми та парадигми гуманітарних наук. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2013. Вип. 663-664. С. 19–26.
3. Декарт Р. Міркування про метод (щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках) / пер. з лат. В. Андрушко, С. Гатальська. *Психологія і суспільство*. 2015. № 2. С. 37-46
4. Єршова-Бабенко, І. В. Психосинергетика та її місце в постнекласиці. *Інтегративна Антропологія*. № 2 (18) 2011. С. 16-27.
5. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
6. Ивакин А. А. Единство бога, человека и ноосферы: философское эссе. Одесса: Фенікс, 2012. 244 с.

7. Козерод О. В. Історіографічні проблеми єврейської історії і філософії : монографія. Київ: Радуга, 2014. 192 с.
8. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. 206 с.
9. Кун Т. Структура научных революций / пер. с англ. И. З. Налетова. Москва: Прогресс, 1975. 288 с.
10. Лакатос И. Наука и псевдонаука (выступление в радиопрограмме Открытого университета 30 июня 1973 г.) / пер. с англ. М. Каревой под редакцией А. Щетникова.
11. Надоша О. В. Теоретико-методологічний аналіз сталого розвитку у контексті сучасних дослідницьких підходів. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 10, 2011.
12. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2014. 272 с.
13. Пуанкаре А. О науке / пер. с фр., под ред, Л. С. Понтрягина. Мпсква: Наука. 1990. 736 с.
14. Риккерт Г. Ф. Философия жизни. Мн.: Харвест, 2000. 240 с.
15. Семенюк Е.П., Туниця Т.Ю. Що заважає практичному втіленню ідеї екологічної конституції Землі? *Вісник НАН України*. 2012, № 4. С. 30-38.
16. Соловьев В. С. Право и нравственность. Мн.: Харвест, 2001. 192 с.
17. Федорова, Н.Є. Роль науки в формуванні моделі сталого розвитку національної економіки. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2015. Т.2. № 1. С. 16-29.
18. Цехмістро І. В. Голістична філософія науки. Харків: АКТА, 2003, 279 с.
19. Цофнас А. Ю. Гносеологія: учебное пособие. Одесса: Наука и техника, 2011. 248 с.
20. Цофнас А. Ю. Теорія систем і теорія пізнання: монографія. Одеса: Астропринт, 1999. 308 с.
21. Хакен Г. Тайны природы. Синергетика: учение о взаимодействии. Москва-Ижевск: Институт компьютерных исследований, 2003, 320 стр.
22. Чмиленко, Ф.О., Жук Л. П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Дніпро: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
23. Шейко, В. М. Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. Київ: Знання, 2006. 307 с.
24. Эмерсон Р. Нравственная философия. Мн.: Харвест, 2000. 384 с.
25. Эмпирик С. Три книги Пирроновых основоположений. Мн.: Харвест, 2000. 272 с.
26. Ягодзінський, С. М. Наукова раціональність і раціоналізм в освіті. *Практична філософія*. 2010. № 2. С. 62-69.
27. Heather Douglas, H. Pure Science and the Problem of Progress. *Studies in History and Philosophy of Science*. Part A. June 2014. DOI: 10.1016/j.shpsa.2014.02.001
28. Laudan, L. Science and Values. The Aims of Science and Their Role in Scientific Debate. Berkeley, Los Angeles, London. University of California Press. 1984.

Інформаційні ресурси

1. ALEXANDRIA – бібліотека філософа. URL:
<http://www.alexandria.org.ua/?fbclid=IwAR2sU8IhzAvhZ0CGJ6tLGMGCLhUr3ZhOon4Xkhs9wnBb44KQynJ8w6iZDGM>
2. Бібліотека Гумер – Філософія. URL:
https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php
3. Бібліотека Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. URL:
<http://www.filosof.com.ua/Biblioteka.htm>
4. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html>
5. История философии: Энциклопедия. Мн.: Интерпрессервис; Книжный Дом. 2002. 1376 с. URL:
http://yanko.lib.ru/books/encycl/hist_of_philosophy_encycl_gricanov.htm
6. Изборник. Електронна бібліотека. URL: <http://litopys.org.ua/kuhn/kuhn.htm>
7. Логос: философско-литературный журнал. URL: <http://www.ruthenia.ru/logos/>
8. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. URL:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovnyk.pdf
9. Кравчик М.А. О способах конституирования сущего в европейской философской традиции. Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія. Одеса., 2017. вип. 13. с. 55-62. URL: <http://vestnik-humanities.mgu.od.ua/archive/2017/13/14.pdf>
10. Кравчик М.А. Универсализм и его модусы в религии и философии. Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія. 2016. вип. 12. с. 63-67. URL: <http://vestnik-humanities.mgu.od.ua/archive/2016/12/15.pdf>
11. Psylib: Електронна бібліотека. URL: <http://www.psylib.kiev.ua>
12. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL:
<http://plato.stanford.edu/search/searcher.py?query=philosophy>